

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITATEA

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru Români și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

Trebuința de a ne crește specialiști pe terenul economic.

Dacă aruncăm o privire asupra vastului nostru teren economic, vedem lipuri mari și trebuințe arzătoare; ba am putea zice, lipsă aproape totală de organizare și de procedare cu sistem pentru crearea unei situațiuni mai favorabile.

Pe terenul agricol ameliorările sunt aproape nule; cu toate-că acesta e singurul teren care susține întreagă suflarea românească din această țeară.

In zadar vom căuta de prezent să vedem o îmbunătățire în diferiții rami ai agriculturii noastre. Preoțimea nu poate influența cu efect în această direcțiune, pentru-că-i lipsesc pregătirile necesare. In seminarii se învață de toate, singur obiectele economice sunt tratate cum se poate mai mașter.

Învățătoria și în urmăre școala populară de-ase-menea nu au avut până acum un rol însemnat în dezvoltarea economiei la poporul nostru. Și aici cauzele sunt aceleași ca și la preoțime: calificațiunea necorespunzătoare a pedagogilor nostri din obiectele economice.

De vre-o 7 ani s'a dispus din partea guvernului calificarea învățătorimii în privința economică și înființarea școlilor de repetiție economice, al căror număr se ridică de prezent în întreg Ardealul și Ungaria la 1789. Noi nici în această direcțiune nu ne pornim. In comitatul Sibiiului sunt s. e. abea 4 astfel de școale economice. In alte comitate cu populațiune în majoritate ro-

mână sunt de-ase-menea puține astfel de institute folositoare.

Cum stăm cu prelegerile economice? Rău și cu aceste. In adunările despărțimintelor și in agenturile »Asociațiunii« nu s'au ținut în decurs de un an nici 30 prelegeri economice; cele 2 Reuniuni agricole se fi ținut și ele vre-o 30 prelegeri. Să mai punem încă atâtea prelegeri ținute în diferitele noastre comune prin preoți și învățători. Dar' ce sunt aceste față cu numeroasele noastre trebuințe? Și ce influență pot ele avea, când cele mai multe nu sunt ținute într'un limbaj destul de popular și nici nu sunt împreunate — barem unde se poate — cu experimentări practice? Așa, firește, nu se poate popularisa ideile nouă economice, nici poporul nu poate progresa în privința economică.

Ţu mai puțin slab stăm și cu literatura economică pentru popor și cu bibliotecile populare economice. In această direcțiune de-ase-menea este aproape totul de făcut.

Școalele economice superioare, medii și inferioare, atât cele agricole cât și cele de silvicultură și veterinarie, nu mai puțin școalele de vierit, de grădinarit, de lăptărit, etc., ne lipsesc cu desăvârșire.

In 1899 erau în total în Ungaria 55 școale economice de toate categoriile, care erau frecventate de 2104 elevi, dintre cari numai 49, adică ceva mai bine, de 2%, Români. Intre aceștia nici unul în academiile economice, abea unul în școalele medii economice. Școalele inferioare agricole au fost frecventate de 23 tineri români, cele de vierit de 5 elevi români, ear' cele de grădinarit, cele pentru vigili silvanali, etc., au fost frecventate în total de 20 tineri români.

Sigur, că stările noastre de azi nu sunt mai favorabile decât cele din 1899; căci școale economice nu am înființat de loc, ear numărul elevilor din institutele economice străine încă nu va fi crescut.

Și apoi ce este un număr de 49 elevi? Un picur în mare.

Din cele arătate până aici se vede, că ne lipsesc aproape cu totul factorii chie-mați a da impuls puternic și avânt agriculturii noastre și a pune la cale organizațiunea noastră economică.

In această situațiune înzadar vom lamenta mereu, că ne lipsește cutare și cutare instituțiune economică, înzadar vom stărui să o înființăm. A înființa s. e. o reuniune agricolă românească, în cele din urmă, nu e un lucru greu; e greu însă a o conduce, a o face să prospereze și împreună cu ea poporul, pentru a cărui bine a fost înființată. Singură bunăvoința și zelul nu sunt de ajuns. Se cere înainte de toate pricepere perfectă a agendelor. Conducătorii unei astfel de reuniuni trebuie să poată ținea prelegeri din toți ramii agriculturii, să fie îndemânatici în toate lucrările practice ce se referă la agricultură, ca cele spuse să le poată pune și în practică. Altfel mersul unei instituțiuni economice trebuie să se poticnească.

Deci pentru a ne putea urni din loc, înainte de toate va trebui să ne creștem specialiști pe terenul economic, oameni trecuți prin Academia Agricolă și înzestrați cu cunoștințe practice. Avem trebuință barem de câte un bărbat astfel calificat în fiecare comitat locuit de Români,

Cu chipul acesta ne-am putea apoi realiza ideea înființării reuniunilor agri-

cole în fiecare comitat și a introducerii unei economii mai intensive la poporul nostru; pentru-că ar fi cine să propovduiască cu cuvântul, cu fapta și în scris ideile bune și folositoare.

Cum ne-am putea crește un contingent de tineri economi? Firește, așa cum ne creștem și tinerii pentru alte cariere: cu ajutorul stipendiilor. E timpul să ne formăm și oameni, cari să muncească cu pricepere pentru sporirea avuției naționale, instruind poporul nostru agricultor, atât de însetat de cunoștințe aevea bune și folositoare.

Suntem siguri, că din mulțimea de stipendii, ce se distribuie an de an, se pot destina încă de acum câte-va și în scopul calificării tinerilor economi.

Dar unde vom plasa tinerii astfel calificați? Natural, că în locul prim în centrele noastre culturale, pe lângă institutele noastre de învățământ din: Arad, Beiuș, Blaj, Brad, Brașov, Caransebeș, Lugoj, Năsăud, Orade, Sibiiu, etc. Altă parte vom plasa-o la școala ori școalele economice, ce inomis vom trebui să le înființăm. Și altă parte va fi bine să steie în serviciul institutelor noastre financiare și al Asociațiunii, având ca misiune principală de a înființa și conduce reuniuni și tovărășii agricole, și însoțiri de valorisare, apoi de a ținea prelegeri economice, a spori literatura economică pentru popor, îndeosebi redactarea unei sau mai multor foi bune agricole, etc.

Cu chipul acesta am avea în centrele noastre culturale cel puțin câte un specialist în ale agriculturii; ear fiitorii nostri preoți și învățători, de ase-menea și poporul ar avea dela cine să învețe studiul și practica agriculturii.

Urmările folositoare, ce ar rezulta din o astfel de organizare, ar fi de ne-

FOIȘOARA

Ultima dorință.

As vrea să fiu un paj frumos,
Ea, — coborînd din soare,
Ear' el, — stăpînul nostru crunt,
Pleacă la vînătoare.

Și-aș vrea pe rochia-i în genunchii
Să stau precum îmi spune,
Cu glas sfios să-i cânt un cânt
În înșinări de strune.

Și-oftînd, să ntrebe — la sfîrșit —
Că cine-o fi poetul?
Ear eu să plîng, că-mi fin ascuns
În inimă secretul...

V. P.

Pesimismul lui Eminescu.

Ați recunoscut în »Venere și Madonă« dimpreună cu mine pe copila, pe adorata poetului.

Pentru-ce poetul o numește copilă? E luată această expresie la întemplantare? De

loc. Poetul s'a gândit mult până-ce să găsească un nume potrivit; un nume ce să caracterizeze perfect țara noastră. Dl Hașdeu în conferența: »Noi în 1892« compară pe Români cu niște copii. D-sa aduce un exemplu foarte elocuent. La începutul ernei, într'o bună noapte, cade zăpada în abundență. Bucuria birjarilor, dar mai cu seamă bucuria copiilor când aud clopoțelii. Te uști la ei cu drag cum aleargă în grupuri după sănii ca să se urce dinapoi, și să se plimbe pe degeaba. Câte unul reușește să înșele pe birjar. Colegii lui rămași pe jos, în loc să caute să înșele alte sănii ce vin în urmă, îi auzi deodată strigînd în cor: »Arde-11« Birjarul simte ca fost păcălit și întoarce biciul. Și bietul băiat ca să nu fie ars, se rostogolește din sanie de-a dreptul în zăpadă. Astfel mulțumită invidiei și gelosiei toți băieții rămân pe jos. Și tot din această cauză Românul nu se poate ridica prin merite, de oare-ce frații lui rămași mai pe jos caută cu toții să-l răstoarne. In această privință cele petrecute cu un doctor Babeș, Asachi etc. sunt exemple palpabile. Celebrități recunoscute în mod desinteresat de toată lumea nu puteau să reușească a fi recunoscuți și de Românii-copii.

Caracterizarea făcută de dl Hașdeu e

destul de bună, dar nu e perfectă. Și a trebuit tot marele poet și economist să ne dea un nume ce de odată să exprime totul și acesta e numele »copila«. Atunci de ce copila și de ce nu copil? Motivele sunt multe și foarte puternice. Întâi titlul de copilă e mult mai poetic. Câte poezii nu poți concepe pe tema copila. Aci ai sexul frumos, ai însă și frumsețea, ai calitatea, inocenta, ai forma, ai amorul născînd etc., pe cîtă vreme pe tema copil nu ai aproape nimic.

Al doilea — și aci e esențialul — greșelile copilului se pot corege, se pot erta. Greșelile copilei nu iartă și nu se pot erta decât foarte arare ori. In adevăr, de câte ori nu se vîd femei din toate treptele societății devenite nenorocite pentru o mică greșală comisă în timpul când era copilă. Se știe apoi că epoca cea mai critică pentru sexul feminin este timpul când trece prin faza de copilă. Ce e copila? Copila e virsta dela 13 la 16 ani; este epoca de tranșiție, vîrsta când fata merge spre dezvoltarea completă nu numai în forme, ci și în minte. Și poate că pîrul lăsat încă pe spate ne denotă că mintea ei nu e deplin formată și prin urmăre să nu ne înșele formele; denotă că până acum fata are tot pîrul lung și

minte scurtă. Și câte copile nu devin pradă unor nemernici, ce-și bat joc de ele cu mintea lor ușoară.

Și nimic mai admirabil decât comparația României, acuși cu o Venere, acuși cu o Madonă. Copila se pare că a fost înșelată, a fost sedusă, că a ajuns chiar o bacantă; pe când poetul închipuindu-și că are în fața lui o virgină, a făcut-o dumnezeu. Ați văzut apoi cum s'a pocăit geniul.

Tot pe aceea vreme poetul crează o altă măreață și instructivă poezie »Epigoni«. Aci Eminescu nu numai că se teme că-și va fi bătut cine-va joc de copila lui, ci-și pierde ori-ce speranță de viitor. De aceea laudă pe toți aceia cari au contribuit la înălțarea României. Și când vine la înălțarea României. Și când vine la înălțarea României. Și când vine la înălțarea României.

Iară noi? noi Epigonii?... Simțiri reci, harfe zdrobite, Mici de zile, mari de patimi; inime bătrâne-urite, Măști rizinde puse bine pe un caracter inimic; Dumnezeu nostru; umbra, patria noastră: o frază, In noi totul e spoială, tot e lustru fără bază; Voi credeți în scrisul vostru, noi nu credem în nimic.

Și de aceea spusa voastră era sfîntă și frumoasă, Căci de minte era gândită, căci din inimă era scoasă, Inimi mari, tinerce încă, deși voi sunteți bătrani. S'a întors mașina lumii: cu voi viitorul trece; Noi suntem iarăși trecutul fără inimi, trist și rece; Noi în noi n'avem nimica, totu-i calp, totu-i strein!

prețuit. N'am mai umbla ca până acum pe pipăite și cu dorințe în sine bune, dar—în lipsa de persoane specialiste—nerealizabile.

Astfel ne-ar fi dată posibilitatea unei temeinice organizări economice prin:

1. înființarea reuniunilor și tovărășiilor agricole;
2. înființarea însoțirilor de valorisare, de lăptărit, de pivnițe, de ouă, de galițe, etc.;
3. împământarea ramilor mai noi agricoli cu ajutorul comasării;
4. introducerea pretutindenea a mașinilor agricole mai de căpetenie;
5. introducerea unor soiuri mai bune de animale;
6. introducerea plantelor de nutreț și pretutindenea, unde numai se pote, a stabulațiunii raționale;
7. îngrășarea artificială a pământului;
8. cultivarea mătasei și a stupăritului rațional;
9. cultivarea în masă a pomilor și legumelor, etc.

Pe calea aceasta va spori grabnic averea noastră națională și bunăstarea va lua locul neajunselor și lipselor de azi.

Să ne creștem deci fără amânare specialiști pe terenul economic.

(„R. E.”)

S.

Rolul familiei și al școlii în creșterea copiilor.

(Urmare și fine).

Căutând mai deaproape în familie, vom găsi că »mama« este aceea cu care copilul vine în cea mai apropiată și nemijlocită atingere.

Înainte de naștere copilul face, așa zicând, chiar parte din mama sa, de aceea ea are datorința încă de pe atunci de a se îngriji s'e-l aibă sănătos.

După naștere copilul rămâne legat de mama sa cu o legătură nu mai puțin intimă, cu legătura iubirei. Tatăl lucrează mai departe de casă și deci este mai puțin cunoscut și iubit de copil, mama însă se învârtă în casă și copilul îi observă toate mișcărilor, dela ea primind copilul întâiul ajutor, pe ea o iubește mai întâi și mai mult.

Ori-cine însă își însușește calitățile aceluia pe care îl iubește mai mult.

Așa și este. Strămoșii noștri credeau cel puțin în scrisul lor. Noi epigonii? noi nu credem în nimic. Voi aveți viitorul nostru și acesta suntem noi înșine. Noi? avem de a vă mulțumi vouă existența de astăzi, adecă noi suntem trecutul, trăim din munca voastră, din munca trecutului. Fi-vom în stare să creăm la rândul nostru un viitor pentru urmași? Părerea poetului e negativă. »Noi cârpim cerul cu stele, noi mângâim marea cu valuri«. La noi: »Toate's praf... Lumea-i cum este și ca dânsa suntem noi«.

Dar culmea pesimismului apare în »Mortua est«. Se analizăm puțin și această frumoasă poezie făcută la 1871, ce de altfel nu a putut fi deslegată până acum de nimeni. Că aci e vorba tot de România sau mai bine zis de Români, nu mai încapă nici o îndoială. Poetul crede românismul deja aproape de peire, îl compară cu moartea unei june frumoase și pe această temă crează frumoasa poezie.

El îi vede sufletul candid prin spațiu cum trece, vede românismul dispărând și »Privesc apoi lutul rămas... alb și rece«. Noi vedem punctele și cari nu înseamnă alt-ceva decât pământul locuit de Români, rămas după-ce a dispărut sufletul. Poetul se întreabă pentru-ce a murit însă așa de

în familie deci, mama este icoana copilului; calitățile și defectele ei se vor găsi întregi în copilul său.

Mama dă copilului primele cunoștințe; ea pune în inima copilului fundamentul religiosității.

Nimic nu este mai fermecător ca atunci când mama dă copilului primele cunoștințe despre Dumnezeu, Isus, îngeri, sfinți etc. Ce bucurie pe copil și părinți când el a pronunțat pentru prima-oriă numele lui Dumnezeu, a învâțat a face semnul crucii și a se ruga A-Tot-Puternicului în nevinovăția sa îngerească.

Nu trebuie însă ca tatăl, sub acest motiv că el lucrează în cercuri mai largi, să se desărcineze de a conlucra și el împreună cu mama la creșterea copilului lor, ci ei trebuie să se ajute reciproc unul pe altul, căci numai acolo unde seriozitatea și energia bărbatului se împreună cu blândețea și răbdarea mamei, numai acolo se poate spera o dezvoltare cât mai completă a copilului.

Tatăl și mama însă trebuie să influențeze în mod armonios asupra copilului lor. Ei să fie mai dinainte înțeleși asupra mijloacelor de creștere și să nu se întempele nici odată ca ceea ce aprobă unul să desaprrobe celalalt.

Adese-ori vezi în familiile noastre tablouri ca acesta: Tatăl vrea să dojenească pe copil pentru o greșală oarecare, mama însă, în loc de a se uni cu tatăl și a moraliza împreună pe copil, ea îl ia sub mână sau la sinul său și îi ține parte la prostiile lui, distrugând astfel intențiunile bune ale tatălui. Copilul aruncând o uitătură spăriată către tată își ascunde suspinând obrazul la sinul mamei. Nimic mai rău ca aceasta.

Copilul acesta, prin greșeala mamei, se va înștrăina din ce în ce mai mult de tatăl său și își va permite cele mai mari năsdărăvării față de mama sa cea bună și părtinitoare.

Pentru a ajunge la un rezultat bun trebuie deci, după-cum am spus-o, ca tatăl și mama să lucreze în armonie, să nu se contrazică nici-odată unul pe altul.

Aceasta ar fi o scurtă ochire asupra creșterii în familie. Venim la al doilea loc de creștere, unde se deschide mintea: școala.

timpuriu acest înger, această stea radioasă dela porțile orientului.

O! moartea-i un chaos, o mare de stele
Când viața-i o baltă de vise rebele;
O! moartea-i un secol cu sori înflorit
Când viața-i un basmu pustiu și urât.

Nimic mai adevărat. Moartea românismului e un chaos, e o mare de stele. În această mare de stele — în istoria țerei noastre — întâlnim pe un Mateiu Basarab, Tudor Vladimirescu etc., cari sunt stele destul de frumoase. Întâlnim pe un Mihai Bravu, un adevărat Lucafar. Și viața românismului? »O baltă de vise rebele«. Acei ce au trăit pela 1866—71 o știu aceasta prea bine, negreșit judecând rece. Dar oare svîrcolirile noastre de astăzi nu sunt tot așa? Mai mult. Moartea românismului e »un secol cu sori înflorit«. Secolul lui Mircea și Stefan este scris cu litere de aur în istoria omenirii chiar. În istoria națională un Mircea și Stefan e un soare fie-care.

Viața românismului? »un basm pustiu și urât«.

(Va urma).

I. S. ORDEAN.

Pentru-ce s'au înființat școlile?

Pentru-că părinții, ocupându-se cu lucrările necesare spre susținerea vieții, nu pot influența asupra copiilor cum ar trebui și pentru-că în familie copiii nu pot primi cunoștințele necesare în viața de toate zilele, statul s'a îngrijit de fundarea acestor instituțiuni — școlile — în scop de a complecta creșterea copiilor începută în familie.

Nu este ceva mai scump, mai plăcut lui Dumnezeu și oamenilor de bine cari conduc o națiune spre fericire, decât instrucțiunea tinerimei spre a-și cunoaște datoriile sale către Dumnezeu, către sine și către semenii săi.

Școala este deci un izvor de lumină, de bogăție neperitoare, care, după-cum zice un înțelept, »hrănește tinerețele, desfătează bătrânețele; în norocire este podoabă, în nenorocire dă scăpare, cu noi călătorește, cu noi economisește. Ea ne dă averea pe care rugina nu o distruge, moliile nu strică, hoții nu o desgroapă și nu o pot fura«.

Cine posedă aceasta avere este fericit și spunerea: »N'ai carte, n'ai parte«, ne convinge de aceasta.

Prin școală omul învață de mic a se cunoaște pe sine, a înlătura aplicările rele și a practica pe cele bune; ajuns bărbat în societate, contribuie la fericirea semenilor săi, ajută pe nenorocit, luminează pe neluminat, înlesnește traiul prin felurite invențiuni.

Unde nu e școală, omul este în stare de animal; nu are familie, nu are societate, nu are patrie; unde există școlile bine organizate, tronează armonia și fericirea.

Sunt state, ca țara Nemțescă d. ex., unde sunt numai 2—3 la mie cari nu știu carte, pe când la noi sunt 80 la sută.

Câtă diferență! De aceea ne miră lucrul Neamțului și auzim adese ori: »Aste lucruri minunate trebuie să fie aduse-din țara Nemțescă«. Adevărat este! De acolo ne vin cele mai mari mașinării și lucruri, cari în țara noastră nu se pot face.

În țările acestea, omul scoate de pe un pogon cât scoatem noi de pe 10, deși la noi pământul e de 10 ori mai bun ca al lor.

Ei cumpără bălegarul cu kilogramul și-l aduc cu vapoare din alte lumi; la noi stă bălegarul ani de zile înaintea casei și nu-l ridicăm decât în urma somărilor sau amenințărilor făcute de autorități, și atunci îl aruncăm la păreș în loc s'e-l punem pe țarină.

Numai prin școală Românul va ajunge și el să facă minunățiile Neamțului, să recunoască însemnătatea bălegarului, ca îngrășământ pentru ogor, să cultive sistematic pământul, și să fie astfel fericit.

Un înțelept zice: »Poporul care are cele mai bune școlile, este cel dintâi dintre popoare« și cele spuse mai sus adevăresc acestea.

Datoria deci, a ori-cărui Român și tată de familie e să lucreze prin toate mijloacele pentru răspândirea culturii. Ori-ce Român să știe »ceti« și »scrie«. Atunci vom zice că suntem cu putere înlăuntrul și în afară, când în toată coliba vei afla pe Român cu cartea în mână.

După-cum Mântuitorul a zis odinioară: »Lăsați pruncii să vină la mine, căci a unora ca aceștia este împărăția cerurilor«, tot așa școala strigă: »Părinților! Lăsați-vă copiii să vi-

nă la mine să se alăpteze la sinul meu, căci al lor e viitorul și fericirea țării«.

Cari părinți ascultă vocea școlii și o împlinesc, fericiți sunt, binecuvântați sunt de Dumnezeu și cinștiți de fiii lor la maturitate.

Cei-ce fug și-și astupă urechile la acest strigăt de mamă, blăstâmați sunt și de Dumnezeu și de fiii cei nenorociți, pentru-că le-a închis drumul școlii, le-a închis calea mântuirii.

(»Albina«.)

N. Popescu.

Treburi de a-le orașului Orăștie.

La 14 August a ținut reprezentanța orășenească o ședință ordinară, care a fost cât se poate de extraordinară în ale administrației, întrucât d-l primar ear' avu prilej a simți din greu unele lovituri bine meritate, deși suit pe calul Troii, voia să dovedească, că dânsul este neviolabil, adecă neatacabil, pentru cele-ce zilnic se întemplă la acest oraș cu magistrat regulat în ale iregularităților.

D-l primar din nou se silea dar numai până la o vreme să facă, să creadă unii membrii de comunitate, că pentru cele săvârșite de subalternii săi, el ca primar nu poate fi tras la răspundere. Cu o vorbă se acoperea cu infalibilitatea papei, după cum foarte nimerit i-a obiecționat un membru de comunitate.

Din programul, de alt-cum vast, amintim cele mai de însemnătate:

S'a decis crearea unui post de veterinar orășenească cu salariu de 2000 cor., apoi bani de cuartir și aduse regulamentare. Așa se vede, că părinții orașului uită de bucuria ce-i apucase acum doi ani, când scăpară de fostul veterinar, căruia îi votase și pensie mai mare, numai să scape de un consum superflu. Acum poate șicanați de veterinarul de stat, în urma epidemiei de vite, ce există în jur de noi, au nădejde că vor scăpa în viitor, având veterinarul propriu scump plătit. Cred D-lor, că el va putea scuti locuitorii orașului de asprele prescrie ale legii veterinare? Amar se înșeală!

Constatăm și aci, că sănătatea oamenilor în Orăștie costă, cu 2 medici academici, abea 1600 cor. pe când veterinarul va costa de două-ori atâta. Adecă și mai mult. Oameni avem aproape 6000 ear' vitele, de când cu introducerea taxei de pășune și ridicarea ei an de an, la o sumă nemai suportabilă, s'or redus la 1000 cu mic cu mare.

Din acest obiect pus la ordinea zilei, în ruptul capului, asemenea se dovedește, că orașul nu are oameni, cari să tragă seamă de interesele bine priecute ale orașului. Durere, de aceste se constată zilnic, cu toate că administrația costa anual 64000 cor. O sumă aceasta, cu care a-i putea administra un comitat mai mic.

Cu introducerea veterinarului orășenească nu vom câștiga nimic, pentru-că el, pe lângă plata cea bună, va avea a-se supune superiorilor dela comitat și altor organe speciale, fără de a dispune orașului după plac cu el.

Veterinarul actual plătit dela stat sau comitat tot aceea slujbă o împlinește, ear' ce să ține de unele taxe mari, ce poate le încazează, se poate afla remediu.

Față de controlorul orașenesc, *cel cu plată mai mare, după a lui calificare superioară (?)* care nici idee nu are, câte soiuri de dări sint la oraș și cum se aruncă acelea, adică după ce cheie, apoi care, de când se află la oraș, nu că controlează, fără însărcinează bieții contribuenți cu dări duble, după cum ne-am convins deja, — s'a introdus cercetare disciplinară. Era timpul suprem, ca pe acest filosof de profesie reprezentanța să-l reglementeze, pentru îngîmfata lui purtare față de cetățenii orașului, și pentru disordinea și lenevirea constatată în registrele de dare, repartiții orașenești și comitatense.

Ar fi timpul suprem să se rupă odată cu pactul bolnăvicios, ca la funcțiile orașului să se aleagă oameni, cari nu au nici o cunoștință despre datorițele în posturile ce le ocupă, pe temei, că postul ăsta este românesc, cela nemțesc și cela unguresc, ori să lovește respectivul ori ba, ori are pricepere ori nu.

Dacă este drept, că controlorul Ince Jenő a părăsit postul său fără a fi obținut concediul, despre care reprezentanța numai acum decide; dacă este drept, că tabela de dare și repartițiile anului trecut încă nu sunt nici acum, în August, incheiate; și dacă este adevărat, că prescrierile anului curente încă nu sunt săvîrșite, și în fine; dacă lenevirea este dovedită prin referințele resortului, atunci reprezentanța orașenească trebuia să se folosească și de dreptul, care îl dă §. 93. a legii comunale, pe motiv, că altcum tot șlendriană va fi administrarea la orașul nostru cu magistrat regulat.

Ne miră, cum de dl primar, care promite cerul și pământul, când este interpelat, nu caută a fi mai aspru cu organele sale subalterne, căci cu membrii de comunitate și așa nu o scoate la cale. Nu zău! căci de frica D-sale nu are să știe un membru de comunitate independent, care are datorița la controla și pe D-lui.

Arete-și față de funcționarii săi puterea, cu cari poate dispune în cadrul legii și statutelor, ear cu membrii de reprezentanță poarte-se cuviincios, că ușor o poate plăti, să fie însuși tras în cercetare disciplinară, în urma iregularităților ivite în continuu, pentru lipsa de conducere corăspunzătoare.

Intră alte obiecte a urmat odiosa taxă de pășune aruncată la anul 1897 și 1898 pe vite, care recurată fiind, s'o amînat incasarea ei până în anul curente. Mai mulți locuitori ceruse relaxarea (ertarea) ei, la care rugare ca să o facă, s'îmbulzise senatorul Daniil David, care o iscodise el, când contra legii comunale fu importat dela Sebeș și ales aici pe contul Românilor, ca atare.

Discuția pe lângă aceasta afacere a fost amînată. S'a vorbit mult pro și contra.

Afirmarea d-lui primar, că aceasta repartiție formează avere fundamentală și că este bugetată, apoi ca atare nu se poate șterge (erta), a făcut, că propunerea d-lui Dr. Muntean s' cadă cu un vot. Pe lângă propunerea de a se erta, a votat toți Români, — afară de senatorul Daniil David, care s'a îmbiat el să facă rugarea de ertare? (mult fariseism posedă d-lui, dovedit de atâtea-ori și în Sebeș și aici în Orăștie, așa credem, că publicul, fără diferență de neam și confesiune,

avut-au destule ocațiuni a-l cunoaște) — și doi membrii Sași, cari încă au vite. Majoritatea cu un vot au format-o funcționarii și acei membrii de comunitate, cari nu au vite și cărora le place a avea toate comoditățile, precum promenade, trotoare, pavazare, fântâni, abatoriu, străzi regulate, școlile provăzute cu lemne, căsărmi și de toate, la acărora spese contribuie cassa orașului, ear când este vorba de slujbe orașenești, încuarterări și multe alte, atunci eară numai proprietarii de vite le supoartă. Chemarea clubului român ar fi, să lăcreze cu insistență, ca nedreptățile să fie stîrpite. Aceste însă fără neplăceri și pe conta intereselor particulari nu se vor câștiga nici când. Mai multă abnegație d-lor! cari strigați unor plugari cinstiți și păștiți, apoi încovoiați sub sarcinile orașenești, »D-ta nu ai drept să vorbești aici« cum facu-se la o adunare dl Dr. Ioan Popu față de fruntașul plugar Samuil Lăzăroiu și față de 80 alți plugari, adunați în casina română.

Să pot tot bate cu pumnul în piept și se declame »eu am venit aici să luminez Români, ales anume pentru acest scop« și multe alte promisiuni deșerte, cum adică făcuse mai toamna trecută dl Dr. A. Vla d.

Dacă privim majoritatea locuitorilor români și dacă luăm în băgare de seamă și puterea intelectuală chiar, apoi altcum ar trebui să se îngrijească inteligența de interesele poporului din acest oraș, înaintea căruia unii joacă rolul de diletanți teatrali. De momeli, fariseisme și diletantism sunt prea sătui țărani și puținii nostri meseriași, cu acărora număr ne fâlim, ba ne și folosim cu diferite prilejuri.

NOUTĂȚI

— **O fundațiune a fericitului episcop PAVEL.** După-cum i-se anunță lui »Pester-Lloyd«, consilierul ministerial trimis pentru inventarisarea rămasului după episcopul Pavel a descoperit o fundațiune de 998.000 floreni pentru scopuri culturale. Totodată s'a constatat, că nu există litere fundamentale aprobate de Monarchul. Delegatul ministerial a propus guvernului să se exopereze ulterior aprobarea preainaltă.

— **Protopop nou în Cluj.** După-cum se comunică, în ședința consistorială ținută în Blaj dintre zece candidați a fost ales de protopop gr.-cat. al Clujului dl Dr. Elie Dăianu.

— **Necroloage.** Adânc întristații aducem la cunoștință tuturor cunoșcutilor trista veste despre încetarea din viață a neuitatului nostru soț, tată, socru, cumnat și unchiu, IOAN MACELAR, proprietar, întemplată azi la orele 4 d. a. în al 77-lea an al etății. Rămășițele pămîntești ale scumpului nostru decedat se vor așeza spre odichnă vecinică Sămbătă în 16 August st. n. la 4 ore după ameză.

Sângătin, în 14 August st. n. 1902.
Neconsolabila Familie.

— Subscriții cu inima întristată aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, amicilor și cunoșcutilor, că mult iubita și neuitata noastră soră, mătușe și cumnată CAROLINA ORBONAȘ n. MARINOVICIU, văduvă a fostului avocat Michael Orbonaș de Vajda-Hunyad, în al 64-lea an al etății, și al 4-lea an al văduviei, după o debilitate trupească, și un morb îndelungat, provăzută cu sf. sacramente și a dat sufletul în mâinile Creatorului, Vineri în 15 August st. n. la 1/27 ore seara. Rămășițele pămîntești ale scumpei defuncte se vor așeza spre odichnă eternă Duminecă în 17 August la 2 ore p. m., în cimiterul gr.-cat. din loc. Fie-i somnul lin și memoria eternă!

Maria Schwarz n. Marinoviciu, v. d. de colonel, Nicolau Marinoviciu, Eugen Marinoviciu, ca soră și frați. Cornel a Marinoviciu n. Datco, Elena Marinoviciu n. Muntean ca cumnate. Olga Schwarz, Carol Schwarz, căpitan, cu soția. Alfred Schwarz și Aurel, Emil, Mihail, Stella, Nicolau Marinoviciu, ca nepoți.

— **Producțiune teatrală** împreună cu joc se va arangia, de către tinerimea adultă din Crișcior și jur la 18/31 Aug. a. c. (Duminecă după sf. Marie) în ospătăria d-lui Oprea Foltin din Crișcior. Crișcior, la 10/23 Aug. 1902.

Se vor juca piesele: »PAZA MAICII SFINTE«, dramă în 4 acte, localizată de Antoniu Popp, și »OTRAVA FEMEASCĂ«, comedie într'un act de N. Țințariu.

— Concurse pentru întregirea posturilor de învățători până la 15/28 August a. c.

Romos, postul al doilea cu salariu de 600 cor. din cassa bisericii; relut de cuartir 40 cor. și 4 stîngini lemne.

Gelmar, 600 cor. cuartir în edificiul școlii și lemne pentru încălzit.

Pischița, 600 cor. cuartir și lemne pentru încălzit.

Toate aceste în tractul Orăștie.

— **Să ne ucidă ca pe câni, ori să ne spânzure,** opinează »Független Magyarország« în numărul 151 do 15 August. Anume, acest bucin kossuthist atacase pe deputatul dietal Dr. Lurtz, pentru-că la sfințirea steagului pompierilor din Prejmer ar fi ținut dicție în limba germână și ar fi dispus muzicii să cânte imnul Casei domitoare. La acest atac Lurtz a trimis o declarație deamnă, căreia »Független Magyarország« făcându-i comentariu [după calapodul propriu] zice că »Acela care în Ungaria nu e Maghiar, și mai ales acela care nu vorște să devină Maghiar, e dușman maghiarimei, deci dușman patriei. Pentru-că pământul acesta e Maghiaria, nu țara săsească ori germană. Respectăm limba maternă a tuturor naționalităților [credem, mă rog, credem!] până când respectiva naționalitate și-o iubește între marginile buncuvințe [»tisztelesség«,] dl Lurtz însă și bocsașii săi soți de principii au trecut peste marginile buncuvințe, cu aluzie de demonstrație, cu intenție de tradare de patrie« [de multe-ori a mai fost tratată s'ermana patrie!]

»Ear' cei cari o fac aceasta, ar trebui tocați în cap ca pe câni turbați, ori spânzurați de cel mai aproape copac...»

Grozavi mai sunt scriblărușii dela acest ziar! Nici pe timpul respelției n'ar fi putut fi mai grozavi!

— **O mașină uimitoare.** Actualmente e expusă la Londra o mașină, inventată de un American, care va putea face ușor treaba a șase angloiași.

Această mașină înlocuește pe cassier, înregistrează vînzările, dă restul și slujește de contabil și verificator.

Ea adună, apoi, cu o uimitoare iușeală și precisiune și face fraudă absolută cu neputință.

În fiecare dimineață se pune în ea moneda necesară pentru nevoile zilei, 500 franci de pildă, și dacă un client ale cărui cumpărături se urcă la 5 franci prezintă la plată un bilet de 100, mașina înregistrează cumpărătura, dă restul, și cei mai mult, dă și o chitanță clientului. Suma plătită pentru cele cumpărate a fost de-asemena adunată la suma aflătoare deja în cassă și comerciantul își poate da seamă în ori-ce clipă a zilei de starea cassei și să vadă la cât se urcă totalul vînzărilor făcute de dimineață.

Spre a face să funcționeze această minunată mașină, e de ajuns a se apăsa una din chei, ca la înregistratorii obicnuiți, de cari ea nu pare a se deosebi mult. În cas când i-se străcoară o monedă rea sau falsă, mașina o asvirle numai decât. Inventatorul a lucrat 12 ani la perfecționarea acestei mașini, ce i-a înghițit o avere.

— **O faptă criminală.** Vineri seara, în 15 l. c., s'a iscat ceartă între Ioan Oprean Cucu și Nicolae Stirc Tircoavă — nepot și unchiu — în comuna Pricaz. Era pe la 10

ore seara și ploua, pe când Stirc se ducea dela cină, unde amândoi ajutaseră la treierat cu mașina de vapor.

La câteva minute aflară pe Stirc omorît nap în stradă, aproape de unde plecă, lovit cu săcurea în ceafă și la frunte.

Presupunerea a căzut pe Oprean, cu care avu pricina încă la cină, care în urma cercetării și eruirilor preventive a și fost deținut și predat justiției.

Stirc a lăsat după sine o soție nemăngăiată cu patru prunci minoreni, cari cu amar vor simți lipsa părintelui lor, care abea era în etate de 38—40 ani.

Mai mult cu o pildă, că începutul tuturor răutăților este beția. Lucrând la treierat, oamenii au fost bine găzduiți cu holercă puturoasă, care avu de urmare pierderea unei vieți a unui plugar cinstit și iubit de toți locuitorii din Pricaz.

Membrii de primărie au dezvoltat o activitate vrednică de laudă, ca făptuitorul să poată fi descoperit și să-și ia pedeapsa vrednică.

Pacnicii și muncitorii locuitori ai Pricazului sunt sguđuși până în suflet de această faptă păgână, unde foarte rar se întemplă casuri de aceste.

Dorința lor este, ca asprimea legii să-l ajungă pe făptuitor a-și lua pedeapsa meritată.

— **O țară fără închisori.** Țara aceasta fericită e Islanda, unde mai totdeauna e iarnă și numai mulțumită căldurii vulcanice are și ea noroc de iarbă verde pe timp mai scurt. Acolo nu sunt nici polițiști, pentru-că oamenii sunt așa de cinstiți, încât n'au lipsă de astfel de păzitori, nici de localuri pentru făcători de rele. Istoria Islandei povestește numai de două furturi în decurs de o mie de ani. Intr'un rënd a furat un om s'erac 3 oi. El le-a luat, fiind-că familia lui era peritoare de foame. De aceea l'au iertat, socotindu-i destulă pedeapsă rușinea de a fi numit hoț. Un alt furt a săvîrșit un om cu stare, care a furat 17 oi. Pe acesta l-au silit să restituie paguba, să-și vîndă toată averea și să emigreze din Islanda, altminteri l-au amenințat, că-l spânzură. Causa, că oamenii sunt așa de cinstiți, e religiozitatea lor cea mare și împrejurarea, că pe un mișel, fie cât de cu stare, nu-l socotește nime vrednic de-a sta de vorbă cu el.

— **Din jertfele automobilismului.** Zilnic se vestesc știri despre nenorociri întemplate cu automobilul. În 14 c. a întreprins Sire, cumnatul miliardarului american Vanderbilt, o călătorie cu automobilul. Un pneumatic a plesnit, carul s'a lovit de un arbore și Sire dimpreună cu soția sa au rămas morți pe loc, mehanicul a fost rănit grav.

— **Averea lui Rotschild.** Averea totală a familiei Rotschild face 10 miliarde, adică 10.000 de milioane. Din acestea, Rotschild din Paris posedă 1000 milioane coroane. La 1875 averea Rotschildilor nu era decât pe jumătate. În 19 ani capitalul s'a îndoit. S'a făcut socoteala, că la 1965, cu procente și procentele procentelor, această avere se va urca la 300 miliarde coroane. Din procentele capitalului familiei Rotschild ar putea trăi cinstit 37 milioane de oameni, adică toată poporațiunea Franciei. La 1800 bunicul Rotschildilor nu avea o parachioară.

— **Corturărițe, cari dau de noroc.** În zilele trecute, trecînd o caravană de corturari prin Orăștie, unele hărămaice porniră pe la case și dacă luară seamă, că sunt și au de a face cu oameni nepricepuți și cu de aceea, cari cred în bosconituri, s'au apucat de meșteșugul lor.

Așa a succes unei țigance a aduna dela trei servitoare de-aici diferite veștminte, în preț de câte 5—8 fl. și a le duce cu sine, să le bosconască până în dimineața următoare, pe când le promise, că le va aduce earăși înapoi.

Toate trei se vîzură însă amar înșelate căci hărămoaica nici până azi nu s'a mai întors nici cu veștminte și nici cu norocul așteptat.

Am publicat anume această păcăleală, ca să se învețe și altele a aștepta noroc bosconit dela țigance-corturărițe.

Dragostea, pârdaunica de ea, să câștigă dacă fetele sunt nutrite de învățăturile adevărat creștinești-morale.

BIBLIOGRAFIE.

Școalele rom. din Brașov. Anuarul XXXVII. al școalelor gr.-or. române din Brașov, pe anul școlar 1901—1902, publicat de directorul gimnasial Virgil Onițiu, cuprinde: »Formula jurandî valacika« (o formulă românească de jurământ, de pe la mijlocul secolului XVIII), studiu istoric-literar de profesorul N. Sulică; Discurs festiv rostit de prof. N. Sulică la sêrbarea școlară din Septemvrie 1901, cu ocaziunea aniversării a 50-a dela punerea petrii fundamentale a edificiului gimnasial; Recensiune de prof. D. Lupan asupra manualului »Curs elementar de botanică și zoologie pentru cl. inf. ale școalelor medii« partea II, de G. Chelariu; Recensiune de prof. I. Pricu asupra manualului »Curs complet de aritmetica comercială« de Dr. I. C. Kreibig, tradus de A. Vlaicu; Recensiune de N. Sulică asupra manualului »Curs de psihologie pentru școalele secundare«, prezentat în manuscris de Dr. I. Blaga; Recensiune de prof. Dr. I. Bunea asupra »Manual de limba maghiară pentru cl. II. gimnasială, reală și civilă« de N. Bogdan; »Pro memoria« (portretul profesorului I. Maxim, necrologul și panegiricul rostit de G. Chelariu la înmormântare), și Date școlare, cari se extind pe 160 pagini și din cari extragem următoarele: La gimnasiu au funcționat 9 profesori definitivii (între cari și directorul), 2 suplenți și 1 angajat interinal; la școala reală 5 definitivii și 1 provisor; la ambele: 2 prof. ajutători (dela școala

comercială), 1 definitiv de muzică, 1 definitiv de gimnastică, 1 catechet suplent și 1 pentru studiul igienei (medicul școalelor). Elevi au fost înmatriculați pe anul școlar 1901—1902: la gimnasiu 311, dintre cari până la finea anului au rămas 304; la școala reală 99, dintre cari 8 au părăsit școala; după confesiune au fost: la gimnasiu 286 gr.-or., 12 gr.-cat., 2 ev. luterani, 1 evreu; la reale 77 gr.-or., 6 gr.-cat., 8 evrei. La școala elementară au funcționat: la școala de băeți 5 învățători definitivii, 2 provisorii și 1 suplent; la cea de fete 5 învățători definitivii, 1 învățătoare definitivă, și 1 instructor de cântări. Elevi au fost: la școala de băeți 373, la cea de fete 277. La școala de repetiție au fost 23 băeți și 54 fete, ear' la școala comercială, care are directori și profesori ai ei proprii și publică anuar separat, au fost 90 elevi. De tot deci în anul școlar expirat au fost la școalele noastre din Brașov 1227 elevi.

Avis!

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „DACIA“, societate pe acții în Orăștie, își pot ridica acțiunile semnate, dela institut, în orele oficioase. Ceea ce se aduce la cunoștință.

Orăștie, la 19 August 1902.

1—3

Direcțiunea.

Exarëndare!

Subscrisul fiind ocupat cu meseria mea de tâmplărie, sunt aplicat a da în arëndă casa, curtea și grădina cu popicărie, cu dreptul de cârcimărit, trafică de tabac și sare, aflătoare în cornul str. Căstăului, loc cunoscut de frecuent (căutat), pe un termin și cu un preț după tocmeală. Doritorii să se pună în înțelegere cu subscrisul.

DUMITRU MARTIN m. p.,
proprietar în Orăștie.

1—3

„Donau“
societate de asigurare concesionată în Viena.

Asigură în condițiunile cele mai avantajoase:

a) **Contra daunelor de foc**, edificii de locuit și de economie, magazine de mărfuri, mobile, îmbrăcăminte, rufe, **cară și vite** de tot soiul, produse de câmp și de recoltă.

Asigurare favorabilă în pausal și în condiții avantajoase, mai departe: biserici, școli, edificii parohiale și edificii domeniiale, stabilimente de fabrici, mori etc.

b) **Pe vieața omului** în combinațiuni deosebit de favorabile, capitalele asigurate se pot tolosi atât pentru asigurarea viitoriului familiei (cas de moarte) cât și în cazul ajungerii unei etăți fixate a asiguratului și anumit după patru prospecte deosebite.

Informațiuni să dau și oferte să primesc la „Dacia“ institut de credit și economii, societate pe acții în Orăștie ca **Agentură principală**.

„DACIA“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: **Orăștie** (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) *depuneri* fără anunț până la 100 cor. 5½%.

b) *depuneri* mai însemnate cu anunț de un an cu 6%.

c) *depuneri* făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6%.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă fără întârziere.

B) Acoardă credite personale pe lângă cambii sau obligații cu caventi.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță ipototecară.

E) Institue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arêndează și exarêndează realități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

Direcțiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

in Orăștie Szászváros.

Opuri ———

Bilete de log. ———

Broșuri ———

Circulare ———

Bil. de vizită ———

Invitări ———

Bilanțuri ———

Acții ———

Cap. de epist. ———

Placate ———

Ord. de dans ———

Adrese ———

Compturi ———

Note ———

Preț Curent. ———

Anunțuri ———

Registre ———

Imprimare ———

Couverte ———

Bilete de cun. ———

Etc. etc. etc. ———

Există deja de 14 ani și este revăzută cu tot felul de material necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce comande repede și cu prețuri moderate, se îngrijește totodată ca toate acelea să fie estetic lucrate și fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acuratețea cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.